

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра маркетингу та міжнародної торгівлі

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
аграрного менеджменту
_____ Остапчук А.Д.
_____ 2018 р.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
КОМПЛЕКС**

дисципліни

«Управління конкурентоспроможністю підприємства»

Для студентів ОС «Магістр»
спеціальності 075 «Маркетинг»

КИЇВ – 2018

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра маркетингу та
міжнародної торгівлі
“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Декан факультету
аграрного менеджменту

_____ Остапчук А.Д.
_____ 2018 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри маркетингу
та міжнародної торгівлі

Протокол № _____ від _____ 2018 р..

Завідувач кафедри

_____ (Ларіна Я. С.)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Управління конкурентоспроможністю підприємства»

Для студентів ОС «Магістр»

спеціальності 075 «Маркетинг»

Факультет аграрного менеджменту

Розробник: Збарський В. К., доктор економічних наук, професор;

КИЇВ – 2018

Опис навчальної дисципліни

Управління конкурентоспроможністю підприємства

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Напрямок підготовки	-	
Спеціальність	075 «Маркетинг»	
Освітній ступінь	«Магістр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
Рік підготовки	5-й	6-й
Семестр	9-й	9-й
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні заняття	30 год.	10 год.
Самостійна робота	75 год.	108 год.
Індивідуальні заняття	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:		
аудиторних	2 год.	
самостійної роботи	6 год.	

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ

дисципліни

“УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА”

РОЗДІЛ I. НАУКОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Тема 1. Теоретичні основи конкуренції

Визначення і зміст понять “конкуренція”, “конкурентні переваги” і “конкурентоспроможність”: сучасне поняття і класифікація. Конкуренція як форма функціонування товарно-ринкового господарювання. Еволюція конкуренції та її форми. Досягнення конкурентоспроможності як стратегічна мета фірми.

Література: [1 гл.3; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 с.7-12; 13 с.63-64; 14 с.411-435; 21 р.1; 24 с.22-46; 31 гл.1; 33 с.114-124].

Тема 2. Державне регулювання конкуренції в Україні

Роль держави у розвитку конкуренції. Основні фактори, що впливають на обмеження конкуренції. Основні напрямки антимонопольної політики. Система органів Антимонопольного Комітету України. Аналіз стану монополізації вітчизняної економіки. Державний контроль за економічною концентрацією. Захист від недобросовісної конкуренції.

Література: [1 с.70-109; 4; 6; 8; 9; 14 р. 16; 21 р.7; 31 с.259-264; 33 с.358-370; 35 с.15-22].

Тема 3. Наукові підходи щодо оцінки та управління конкурентоспроможністю

Системний, логічний, інноваційний, інтеграційний, комплексний, маркетинговий, функціональний, структурний, процесний, ситуаційний, поведінковий підходи щодо управління конкурентоспроможністю. Принципи управління об'єктами: прогнозування, планування, економічного обґрунтування, раціоналізації структур та процесів, управління персоналом та якістю, ресурсозбереження. Принципи оцінки конкурентоспроможності.

Література: [13 гл.3; 14 с.435-471;
21 р.4; 24 р.3; 29 р.3; 31 р.2; 33 т.4; 35 гл.14].

Тема 4. Сутність та класифікація основних методів управління конкурентоспроможністю

Методи управління господарською діяльністю, у тому числі: методи аналізу, прогнозування, управління персоналом, управління якістю продукції (послуг), методи організації процесів. Поняття конкурентних стратегій підприємством.

Література: [13 с.47-69; 14 р.17; 21 с.74-96; 29 р.2; 31 гл.8; 33 с.218-223; 35 р.4].

РОЗДІЛ II. ЗМІСТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 5. Сутність зовнішнього середовища системи організації

Загальна характеристика зовнішнього середовища. Вплив макро-і мікросередовища організації та інфраструктури регіону на рівень конкурентоспроможності фірми. Методичне, ресурсне та інформаційне забезпечення системи підвищення конкурентоспроможності.

Література: [14 р.17; 21 р.8; 24 ч.2; 29 гл.3, 2; 31 гл.9; 33 с.338-370].

Тема 6. Зміст управлінської та цільової підсистем організації

Підвищення якості товарів. Ресурсозбереження. Підвищення якості сервісу товарів. Розвиток виробництва. Організація прийняття конкурентоспроможних управлінських рішень та контролю і стимулювання їх реалізації. Підготовка кадрів для вирішення проблем конкурентоспроможності.

Література: [14 с.558-581; 21 р.3; 31 гл.10. 13; 29 гл.2.4; 33 гл.9].

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант контрольної роботи студент обирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю):

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А,Б,В	1
Г,Д,Е	2
Є,Ж,З	3
І,Й,К	4
Л,М,Н	5
О,П, Р	6
С,Т,У	7
Ф,Х,Ц	8
Ч,Ш, Щ	9
Ю,Я	10

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Контрольна робота допомагає закріпити та поглибити теоретичні знання, виробити уміння самостійно працювати з літературою, робити узагальнені висновки.

При виконанні контрольної роботи студент повинен глибоко розкрити зміст питань, що висвітлюються; матеріал повинен бути логічно викладений.

Обсяг контрольної роботи – 15-20 сторінок. Текст роботи можна писати від руки, друкувати на машинці чи комп'ютері. Посилання на цитовані джерела мають бути оформлені відповідним чином.

Робота подається в деканат заочного відділення Академії у визначений термін. Контрольну роботу рецензує викладач кафедри управління бізнесом. Якщо рецензія позитивна, студент допускається до здачі екзамену з курсу “Управління конкурентоспроможністю”.

Якщо робота написана з порушенням вимог, її повертають для доопрацювання.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант № 1

1. Поняття та еволюція конкуренції.

2. Принципи раціоналізації процесів та структур підприємств.

3. Наведіть приклади індивідуальних та групових форм обмеження конкуренції.

Варіант № 2

1. Сучасне поняття і класифікація конкуренції. Визначення і зміст понять “конкурентні переваги” та “конкурентоспроможність”.

2. Сутність системного підходу щодо управління конкурентоспроможністю підприємства.

3. Чим відрізняється відкрита цінова конкуренція від прихованої?

Варіант № 3

1. Дайте визначення конкурентних стратегій. Розкрийте їх.

2. Інформаційне забезпечення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.

3. За якими умовами фірма може бути визнаною монополістом згідно з чинним законодавством України?

Варіант № 4

1. Організація прийняття конкурентоспроможних управлінських рішень.

2. Методи управління якістю продукції. Показники якості товарів.

3. Які наслідки тягне за собою ухилення суб'єктів господарювання від виконання рішень антимонопольних органів України?

Варіант № 5

1. Методи управління персоналом фірми.

2. Зміст мікро- та макросередовища організації.

3. Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності галузей та сфер діяльності в Україні.

Варіант № 6

1. Основні принципи ресурсозбереження фірми.

2. Сутність інфраструктури регіону та її вплив на діяльність підприємства.

3. Якою інформацією треба володіти для прийняття раціонального рішення в області ціноутворення?

Варіант № 7

1. Методи прогнозування в управлінні підприємством.
2. Маркетинговий підхід щодо управління конкурентоспроможністю.
3. Що таке зловживання монопольним становищем на ринку?

Варіант № 8

1. Функціональний підхід в управлінні конкурентоспроможністю.
2. Основна мета маркетингових досліджень.
3. З якою метою оцінюється ємність ринку та інтенсивність конкуренції?

Варіант № 9

1. Сутність закону конкуренції у ринкових відносинах.
2. Цільова підсистема забезпечення конкурентоспроможності: розвиток виробництва, підвищення якості товарів, ресурсозбереження.
3. Методи управління персоналом фірми.

Варіант № 10

1. Сутність інноваційного та комплексного підходів (принципів) в управлінні конкурентоспроможністю.
2. Чим характеризується корисний ефект товару?
3. Чи поширюється компетенція Антимонопольного комітету України та діяльність іноземних суб'єктів господарювання?

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. З позицій системного підходу визначити місце макросередовища, інфраструктури та мікросередовища фірми.
2. Якими бувають стратегії встановлення цін.
3. Сутність поняття “стратегічна сегментація ринку”.
4. Чим характеризується корисний ефект товару?
5. На який строк розробляється стратегія фірми?
6. Шляхи досягнення конкурентних переваг підприємства.

7. Конкуренція як форма функціонування товарно-ринкового господарювання.
8. Еволюція конкуренції та її форми.
9. Визначення поняття економічної (ринкової) конкуренції.
10. Чим відрізняється внутрішньогалузева конкуренція від міжгалузевої?
11. Дайте визначення конкурентних стратегій.
12. Чим відрізняється внутрішньогалузева конкуренція від міжгалузевої?
13. Що відноситься до недобросовісної конкуренції?
14. З якою метою здійснюється моніторинг конкурентів?
15. Сутність системного та логічного принципів управління конкурентоспроможністю.
16. Що розуміється під обмеженням конкуренції згідно з антимонопольним законодавством України?
17. Сутність інноваційного та комплексного підходів (принципів) в управлінні конкурентоспроможністю.
18. Наведіть приклади індивідуальних і групових форм обмеження конкуренції.
19. Маркетинговий підхід щодо управління конкурентоспроможністю.
20. За діяльністю яких підприємств і з якою формою власності здійснює контроль Антимонопольний комітет України?
21. Функціональний підхід в управлінні конкурентоспроможністю.
22. Чи поширюється компетенція Антимонопольний комітет України на діяльність іноземних суб'єктів господарювання?
23. Нормативний та оптимізаційний підходи в управлінні конкурентоспроможністю.
24. За якими умовами фірма може бути визнаною монополістом згідно з чинним законодавством України?
25. Розкрийте основні принципи прогнозування та планування діяльності підприємств.
26. Що таке зловживання монополістичним становищем на ринку?

27. Принципи раціоналізації процесів та структур підприємств.
28. Принципи управління персоналом.
29. Принципи управління якістю продукції.
30. Які наслідки тягне за собою ухилення суб'єктів господарювання від виконання рішень антимонопольних органів України?
31. Основні принципи ресурсозбереження фірми.
32. Класифікація та сутність основних методів управління.
33. Методи аналізу в управлінні.
34. Методи прогнозування в управлінні підприємством.
35. Методи управління персоналом фірми.
36. Методи управління якістю продукції, що випускається на підприємстві.
37. Методи організації виробничих процесів.
38. Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності галузей та сфер діяльності в Україні.
39. Загальна характеристика зовнішнього середовища організації.
40. Зміст макросередовища організації.
41. Сутність інфраструктури регіону.
42. Характеристика мікросередовища фірми.
43. Склад цільової підсистеми забезпечення конкурентоспроможності: розвиток виробництва, підвищення якості товарів, ресурсозбереження.
44. Інформаційне забезпечення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.
45. Основна мета маркетингових досліджень.
46. Якою інформацією треба володіти для прийняття раціонального рішення в області ціноутворення?
47. З якою метою оцінюється ємність ринку та інтенсивність конкуренції?
48. Чим визначається тенденція підвищення обсягів реалізації продукції?
49. Функції стратегічного маркетингу.

50. Функції фінансового менеджменту.
51. Функції інноваційного менеджменту.
52. Структура системи забезпечення конкурентоспроможності фірми.
53. Закон залежності між пропозицією та попитом у функціонуванні ринкових відносин.
54. Закон конкуренції у ринкових відносинах.
55. Психологічні аспекти управління персоналом щодо підвищення конкурентоспроможності фірми.
56. Організація прийняття конкурентоспроможних управлінських рішень.
57. Організація обліку, контролю та стимулювання реалізації рішень.
58. Підготовка кадрів для вирішення проблем конкурентоспроможності.
59. Чинники, що впливають на технічний рівень виробництва.
60. Показники якості товарів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Господарський Кодекс України*: Прийнятий 19.01.2003. – К.: Істина. 2003. – 208 с.
2. *Закон України “Про підприємництво”*. ВВРУ. – 1991. № 14
3. *Закон України “Про захист прав споживачів”*. ВВРУ. – 1991.
4. *Закон України “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності”*. ВВРУ. – 1992.
5. *Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”*. ВРУ. – 1994.
6. *Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції”*. ВВРУ. – 1996.
7. *Закон України “Про природні монополії”*. ВВРУ. – 2000.
8. *Закон України “Про запровадження механізму запобігання монополізації товарних ринків*: постанова Кабінету Міністрів України від 11

листопада 1994р. № 765 (зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 26 травня 1997р. №499, від 22 листопада 1999р. №2121, від 17 травня 2000р. №816).

9. *Положення* про контроль за економічною концентрацією // Затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 18 лютого 2000р. №31.

10. *Андреанов В.* Конкурентоспособность России в мировой экономике. М. – Экономист. - 1997.

11. *Антимонопольний* комітет України у запитаннях і відповідях. – К.: АТ “Книга”, - 1998.

12. *Баканов М.И., Шеремет А.Д.* Теория экономического анализа: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1996.

13. *Брэддик У.* Менеджмент в организации. – М.: ИНФРА-М, 1997. - 344

14. *Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М.* Менеджмент в організації. Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. - К.: “КОНДОР”. - 2004. - 598 с.

15. *Виссема Х.* Менеджмент в подразделениях фирмы (предпринимательство и координация в децентрализованной компании): Пер. с англ.-М.: ИНФРА-М, 1996,-288 с.

16. *Виханский О.С., Наумов А.И.* Менеджмент: Учебник, 3-е изд. - М.: изд-во Гардарики, 1998. – 528 с.

17. *Герчикова И.Н.* Менеджмент: Учебник. – М.: Банки и биржи, 1995. – 480 с.

18. *Голубков Е.П.* Маркетинговые исследования: теория, методология, практика. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финпресс, - 2000.

19. *Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В.* Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь». - 1996.

20. *Збарський В. К., Талавиця М. М.* Ефективність галузі свинарства та формування конкурентоспроможності її продукції [монографія]; за ред. професора В. К. Збарського. – Нежин: Видавець ПП Лисенко, 2015. – 272
21. *Збарський В. К.* Забезпечення конкурентоспроможності фермерського укладу України [монографія]; за ред. професора В. К. Збарського. – К.: КиМУ, 2016. – 608 с.
22. *Збарський В. К., Місевич М. А.* Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств [монографія]; за ред. професора В. К. Збарського. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 310 с.
23. *Збарський В. К.* та ін.
24. *Кардаш В.Я.* Маркетингова товарна політика: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, - 1997.
25. *Каретников Т.М., Каретников М.В.* Конкурентоспособность фирм. – Челябинск, - Ч2 ТУ, 1996.
26. *Кобиляцький Л.С.* Управління конкурентоспроможністю: Навч. посібник. – К.: Зовнішня торгівля, - 2003. – 301 с..
27. *Конкурентоспособность* промышленности. – М.: Торгово промышленная палата РФ, - 1996.
28. *Портер М.Е.* Стратегія конкуренції / Пер. с англ.. А.Олійник, Р.Скільський. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
29. *Производственный* менеджмент: Учебник для вузов // Под.ред. Ильенковой С.Д. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000, - 583 с.
30. *Саймон Г и др.* Менеджмент в организациях: Сокр.пер. с англ., с. 15-го изд. – М.: Экономика, 1995. - 335 с.
31. *Сладкевич В.П., Чернявский А.Д.* Современный менеджмент (в схемах): Опорный конспект лекций. – 3-е изд. – К.: МАУП, 2003. – 152 с.
32. *Ткаченко Н.Б.* Маркетингова товарна політика: Навч. посібник. – К.: КДТУ, 2000.

33. *Управление организацией: Учебник* / Под.ред. А.Г.Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Соломатина. – 2-е изд., перераб. И доп. – М.: ИНФРА – М.: 1999 – 669 с.
34. *Управление предприятием* / Дж.Обэр-Крие. – Бизнес-Информ, М.: 1995 – 256 с.
35. *Фатхутдинов Р.А. Производственный менеджмент: Учебник*, 2-е изд. – М.: ЗАО «Бизнес школа», «Интел-Синтез», 2000 – 464 с.
36. *Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление.* – М.: ИНФРА – М. - 2000 – 312 с.
37. *Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент: Учебник для вузов.* – 2-е изд., доп. М.: ЗАО «Бизнес-школа», «ИнтелСинтез». - 1998 – 416 с.
38. *Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции.* Пер. С англ. – М.: Экономика, 1996.
39. *Экономика предприятия. Учебник* / Под ред. С.П. Покропивного – К.: КНЕУ, 2003 – 608 с.
40. *Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика. Учебно практическое пособие.* – М.: Тандем, Гном-Прес, - 1998.
41. *Японский менеджмент. 27 уроков для нас* / Под ред. Пшенникова – М.: Изд-во «Япония сегодня». 1997. – 191 с.

Лектор, профессор

В. Збарський

